

Scena, în zilele

MARII UNIRI

A doua mobilizare a armatei române, în toamna lui 1918, după o dezastruoasă „pace de la București“, impusă de evoluția momentană a conflagrației, dă un nou curs evenimentelor. Juncțiunea, la Dunăre, cu trupele franceze, ultimatumul dat inamicului, și retragerea lui necondiționată, grăbesc deznodământul. Idealul deplinei unități statale se consfințește prin liberă voință, la 1 decembrie, pe cimpia Albei-Lulii, hotărâtă istoricului act de Mihai-Vodă, întiul unificator.

În acele zile de dîrză faptă națională, teatrul a scris, și el, pagini de cronică. Iașiul concentrau încă ansamblurile celor trei Teatre Naționale, din București, Craiova, Iași, dar speranța întoarcerii la vatră grăbește regruparea actorilor și înlesnește contactele cu Bucureștii, încă sub administrarea Comandaturii. Pe scena moldavă se reia *Viforul*, cu Ștefan Braborescu și Aglae Pruteanu, omagiu postum adus autorului, stîns în durerea refugiului. În fine, drama ardeleanului Zaharia Bărsan *Se face ziuă* se joacă fără teama de protestul diplomatic austriac, întii la Iași, cu Aurel Ghișescu și Olimpia Bărsan, apoi la București. Cronicarul Paul I. Prodan observa, cu dreptate: „...poate în sfîrșit să fie jucată în toată libertatea, pe tot întinsul țării românești. Dl. Bărsan e un luptător, și la izbînda zilei de astăzi își are o mică parte“. Piesa într-un act *Pe aici nu se trece*, a poetului Mircea Rădulescu, se încheie prin manifestații pe Calea Victoriei, în timp ce ultimele căști prusace grăbesc spre barierele Capitalei.

La Iași, N. Iorga organizează la Teatrul Național, în 3 decembrie, un fastuos festival artistic, în cinstea generalului francez Berthelot. Ziarul „Neamul românesc“ reține cuvintele savantului: „...aș-

teptam această zi a biruinței, care nu putea să lipsească comunei noastre cauze“. Ștefan Braborescu recită versuri în limba franceză, iar George Enescu înalță inimile, cu cîntece românești. În „Memorii“ (vol. II), N. Iorga scrie că au asistat la spectacol numeroși meseriași.

Naționalul din București omagiază, pe 4 decembrie, delegația Ardealului, sosită în Capitala României Mari pentru predarea actului oficial de la Alba Iulia. În acordurile orchestrei lui Grigoraș Dinicu, răsună vechi imnuri eroice, iar Maria Filotti și Zaharia Bărsan, în costume transilvane, rostesc versurile „poetului pămîririi noastre“, Octavian Goga. În onoarea aliaților, Maria Ventura recită „Marseieza“. Drama *Se face ziuă* amintește fraților de peste munți zilele luptei și ale speranței.

Teatrul din „Valahia mică“, avariat de ocupanți (fusese transformat în grajd pentru caii ulanilor), se deschide, și el, pe 10 decembrie, în ovațiile unui „public nou doritor să asculte chiar tirade, numai să fie în nota zilei: patriotice și eroice“ (după corespondența din ziarul „Acțiunea română“). Craiovenii au din nou în mijlocul lor pe Stănescu-Papa, Neamțu-Ottoneț, I. Mihăilescu-Brăila, Stela Poenaru; sosiți de la Iași sau de pe front, ei se alătură confrăților, pe care inamicul îi ameninșase cu deportarea pentru aluziile politice strecurate în puținele spectacole autorizate.

Mult dorita pace se întronează în țara greu încercată; peste un an — la 1 decembrie 1919 —, scena românească va avea încă o „casă“ — Teatrul Național din Cluj.

Ionuț NICULESCU